

Vi er på endagstur til den lille flække Bokonbaevo ved Issyk Kul-søens sydlige bred. En flok tøser henvender sig hele to gange og skal »sludre«. En kan sige »I love you« - de andre deres navn, så det bliver ikke nogen intellektuel dialog vi får.

Kirgisistan set fra en taxa

Henrik Køhler fra Laven og familien har været på en 25 dages rejse til de tre »stan-lande«, Kirgisistan, Kasakhstan og Uzbekistan. Her følger anden del af i alt fire rejseberetninger

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
Laven st.

Efter femenhjaldag i Kirgisistans hovedstad Bisjkek, er vi omsider på vej ud for at opleve selve landet. Det foregår på en godt seks timers taxatur med Almaz, vores 26-årige unge chauffør som vi traf for et par dage siden.

Vejen er af skiftende beskaffenhed. Vi får oplyst, at det er i samarbejde med kineserne, at der er ved at blive anlagt en ny og bred vej. At dømme efter antallet af gule vejmaskiner er der langt igen. Det er på grusunderlaget af den kommende vej, vi kører eller på den gamle smalle og bulede, men dog asfalterede vej fra Sovjet-tiden.

I de yderst få landsbyer, vi passerer er der høje bump i vejen, der aldrig er markerede og altid en lille moske-kuppel

at spore. Det passer mig fint at have bil med chauffør frem for at køre selv. Landskabet er goldt og minder for en stor del om stenørken.

Efter knapt et par timer er vi fremme ved must-see seværdigheden, Burana tårnet. Det stammer fra slutningen af det 10. århundrede og begyndelsen af det 11. Stedet var en del af et citadel, mausoleer, en moske, en kirke og et badehus. Mange arkæologiske skatte er fundet her.

Sønnen får lov til at tage turen op ad den ualmindeligt snævre og mørke snoede trappe. I skyggen af tårnet står en far med en 6-7-årig søn i traditionelt outfit og en ørn med læder-skyklapper. Man kan prøve at skyde med bue eller formentlig se ørnen drøne afsted efter et kunstigt bytte. Vi tager et familiefoto i stedet.

Et falleret havnemiljø

Fire timer fra start er vi ved byen, Balykchy 1900 meter over havet ved Issyk Kul søens vestlige bred. Byen kendes på et antal Lenin-statuer og et falleret havnemiljø.

Vi passerer nogle gigantiske forladte kornsiloer. Siden Sovjet-tiden har byen oplevet tilbagegang på alle fronter. Vores chauffør Almaz har misforstået mig, selv om jeg tydeligt har pointeret,

at det er havnen, vi vil se, så han kører os hen et sted, hvor selv sagt hele byen er på vej ned for at søndagsbade. Der er bagende varmt og et kaos af biler, der mangler en parkeringsplads. Ved stranden er tusindvis af lokale familier i badehumør på et ret lille område.

Et kasseret fly

Et aflagt russisk 3-motorers Tupolev passagererfly står parkeret tæt derved. Det fremgår ikke umiddelbart, om der har været en plan med det. Bilturen går videre østpå gennem ørkenagtige landskaber. Cirka en tredjedel af vejen er grus og anstrengende at køre på. Efter samlet seksenhjaldtime er vi omsider fremme i den lille støvede by Bokonbaevo. Der er åbenbart flere jurd-camps i området.

Hvad skal vi dog få tiden til at gå med her? Det er vores første tanke, da vi bliver sat af 12 km fra byen. Jurten, vi bliver installeret i, er hyggelig med tre senge, smukke tæpper og vævede bånd. Temperaturen er klart bedre end i hovedstaden.

Vi bader i Issyk Kul-søens kølige vand. Den skal være verdens næststørste alpine sø efter Titicacasøen. De store runde sten gør nas, når man skal ud, og vandet er højst 17 grader, men vi klager ikke. Det er fedt at sove i jurt, men lydt.

En gøg kukker non-stop om kap med en lille hund, der gør med skinger stemme. Nogle unge drenge, der arbejder på pladsen, går rundt mellem teltene og taler meget højt til efter kl. 23, but who cares. Vi sover fandeme i jurt, gør vi.

På rov efter en brud

I Kirgisistan har man et fænomen, der hedder brudrov. Den kommende brudgom, i ledtog med tre-fire venner, kører i bil hen til en landsby og røver en ung pige, han har udset sig. Fænomenet var næsten forsvundet i Sovjetperioden, men efter selvstændigheden er det blomstret op igen og er især udbredt på landet. Når flokken kommer hjem med den grædende og sprældende pige, er hele familien samlet med festdækket bord, og imamen er til stede for at velsigne brylluppet. Her foregår en kraftig manipulation fra bedstemødre, der jo selv har oplevet præcis det samme. I 90 procent af den type bryllupper bliver bruden hos den fremmede familie. Det er en skam at stikke af og vende tilbage, og så er hun jo også blevet voldtaget på bryllupsnatten. Velbekomme!

Jeg spørger i et aleneøjeblik den engelsktalende unge 15-16 årige pige, der er indehaverens datter. Hun fortæller, at hendes forældre også har »mødt« hinanden på den måde, men brudrov har

Som en afstikker fra ruten besøger vi eventyrdalen Skazka Valley, der kendetegnes ved skarpe klippeformationer i rødlige farver. Det er sønnen der anes som en tændstik i den lille slugt øverst i billedet. Faderen nøjedes med at betragte sceneriet på behørig afstand.

ikke været praktiseret de seneste 10 år, ...næsten, tilføjer hun. Det er dog ikke i overensstemmelse med, hvad vi har læst og hørt. Mange på landet mener, at det er en gammel tradition, og traditioner skal man hæge om, nu hvor Sovjet ikke længere sætter dagsordenen. Det skal retfærdigvis nævnes, at fænomenet blev forbudt ved lov for adskillige år siden med relativt hårde straffe til følge. Ifølgede informationer som undertegnede har fundet frem til, er der dog stadig et stykke vej, før man har fået skovlen under uvæsenet ude i landdistrikterne. Den følgende dag bestiller vi en taxa til den lille flække Bokonbaevo 12 km. herfra. Chaufføren er en gammel tynd mand i en skrammelkasse af en bil, der ikke mæler et ord. Vi er kommet til en rigtig bonderøvsby. En flok piger i 10 – 15 års alderen henvender sig, fniser og spørger, om vi er turister. Vi vækker op-sigt. En kan sige, »I love you«, de andre fortæller deres navne og alder. Der tages billeder. Byens museum er aflåst, men nogle kvinder ved et gadekøkken ringer efter ham, der står for det. Manden er kunstmaler og underviser i faget og har en noget varieret stil. Vi putter 14 kr. i et indsamlingsglas, før vi går ud.

I avisen i Tyskland

En butik sælger tekstilvarer, der er lavet af uld. 35 forskellige kvinder er tilknyttet i et arbejdskollektiv, der har eksisteret siden 1995. Varerne er lidt dyre, og kvaliteten er svingende. Måske er stedet beregnet til turister i flokke, der ankommer i en bus. En kassedame i en købmandsbutik er vældig kæk. Vi har netop fortalt, at vi er fra Danmark og tager et par billeder hvorefter hun udbryder: »Nu kommer jeg sørme i avisen i Tyskland!« Bilerne i den her støvede by er nogle værre vrage, men der er noget herligt autentisk over stedet og oplevelsen ved at være her. Efter tre-fire timer finder

vi let en taxachauffør til at køre os hjem til jurtlejren. Mens vi har været væk, har de fyldt nogle bassiner med varmt mineralholdigt vand (med freon), som vi hopper i. Campingfar har sagt ja til at finde en taxa på dag tre, der kan køre os til Karakol ved søens østlige bred. Han skal mindes om det et par gange, men på selve dagen hvor vi tjekker ud, kommer datteren med svaret og prisen på 450.- kr.

En smuk naturoplevelse

Chaufføren er en ung 36-årig i en stor nyere Subaru på georgiske nummerplader. Godt en time senere er vi fremme ved Skazka-dalen, eventyrdalen. Det er en smuk naturoplevelse med de rødlige klippeformationer, men ubeskriveligt goldt og varmt. Ved en hurtig forhandling undervejs, bliver vi kørt op i en smuk dal til et højt og tyndt vandfald og stor klippeblok med Yuri Gagarins kontra fej. Den sovjetiske kosmonaut restituerede her efter rumfærden. Vi ankommer til hotel Caravan midt på eftermiddagen. Det regner, men vi går på opdagelse alligevel. Vi ender på en sushirestaurant hvor vi bestiller den store omgang. Vores hotel ligger ret op ad en række slidte Sovjetkar-rээр fra 1970erne. Mange har bygget et lille udvidelse af træ ved altanen, som skrider efter reparation og maling. Morgenbuffeten tilbyder ost, der smager af en blanding af luft og stearin, og pølserne ligner en uheldig udgave af cervelatpølser. Byens lille historiske museum er absolut et besøg værd. Det skyldes ikke mindst en række fantastiske s/h fotos af den schweiziske eventyrer Ella Maillart, der foretog en længere Asienekspedition i 1935. Hun har virkelig haft blik for at skildre såvel hverdagssituationer samt herlige lokale typer, der formentlig aldrig har set en hvid person før. Jeg står et øjeblik og dvæler ved hendes

slidte Leica-kamera, der er udstillet i en glasmontre. Vi er omkring flere steder, der bryster sig af rejsebureau eller turistinformation, men de er enten ubemandede eller helt forladte. I en kælder sidder et venligt par, der taler engelsk. Spørgsmålet er, hvordan vi kommer til Almaty i Kasakhstan, som vi skal besøge senere på rejsen, over Karkara passet, hvor der tilsyneladende ikke er regelmæssig offentlig transport. Efter en stribe opringninger er sagen klar. Prisen med privatchauffør er cirka 1300 kroner. Det er dyrt, men alternativet er en lang omvej via Bishkek.

Dyr på lidt plads

En dag besøger vi den lille lokale zoo, hvor der er lamaer, heste, svaner, en løve, ulve, hjorte, ræve og bjørne. Det er skammeligt så lidt plads, som dyrene har. De ser sløve og triste ud. Man behøver ikke at være dyrepsykolog for at se det. Til aftensmad finder vi et lille rygsækagtigt sted. Efter at have konsumeret tre helt smagløse pizzaer, går jeg over til en enlig kvinde for at nasse en smøg. Hun er russer fra St. Petersborg og taler engelsk med en heftig russisk accent, - har rejst i fire år og kun været hjemme en enkelt gang. Om Ukraine-krigen siger hun, at krig er det allerværste. Hun siger, at mange i Rusland føler sig magtesløse og uden indflydelse, og at det bestemt gør indtryk, når sønner, fædre og brødre vender hjem i kister. Hun er meget sød, og jeg kunne have snakket længe med hende. »Tak for snakken«, siger jeg, da vi går. »Tak for spørgsmålene svarer hun. Dag tre tager vi på dagsudflugt til Karakols lille havn, der ligger syv km herfra. Tæt på stranden ligger en række simple boder af spånplader med hovedsageligt drikkevarer. Der er ingen kunder. Efter endnu en cola går vi over

Fruen og sønnen foran vores helt egen jurt. Der er akkurat plads til tre senge. Hullet i taget kan reguleres via snore, så der kommer cirkulation.

Familien her fejrer et eller andet. Der er spidstegt kød på bordet og the i sølvkanden, da kvinden t.v. beder mig om at tage et billede med hendes telefon. 100 meter derfra har vi netop passeret en bus med påskriften »De Blå Busser« i Ribe.

en vakkelvorn jernbro for fodgængere. Det er skønt at komme lidt ud af byen. Tre km. senere når vi frem til museet der handler om russeren Przhivalsky, som foretog tre lange centralasiatiske ekspeditioner.

Et kæmpe hyldestmonument

Der er rejst et kæmpe hyldestmonument i granit, men manden var vist noget fordomsfuld over for de mennesker, han mødte, og havde desuden en skjult agenda med at være banebryder for en udvidelse af det russiske rige. Dog er det altid interessant at studere gamle etnografiske fotos. Sidste aften Karakol finder vi hen til en restaurant, hvor også mange lokale spiser. Ved bordet overfor sidder en familie bestående af seks midaldrende og ældre kirgisere, der er ved at fejre noget. De spiser spidstegt lammekød. Det ser rigtig hyggeligt ud, og de beder mig tage et billede med deres telefon. Jeg snupper også lige et. I morgen begynder et nyt kapitel. Vi rejser over grænsen til Kasakhstan med kurs mod Almaty, den gamle hovedstad.

